

al leefden ze maar in kleine familiegroepen, deze lange tijd verklaart toch de grote hoeveelheid skeletten op dezelfde plaats.

Over de holebeer bestaat, ondanks de geweldige hoeveelheid bestudeerd materiaal, toch nogal wat wetenschappelijke onzekerheid. Zo zouden er twee verschillende rassen hebben bestaan: een groot 'laagland'-ras en een klein bergras. Maar misschien waren de vrouwtjes wel kleiner dan de mannetjes en verklaart dit het verschil in afmetingen bij de gevonden skeletten.

Ook het voorkomen van een berencultus bij de prehistorische mensen, waarbij uit een soort van religieus besef beren aanbeden werden en hun schedels op een bepaalde manier in enkele grotten, heiligdommen, gerangschikt

werden, schijnt niet zo zeker te zijn als men vroeger aannam.

De ordening van de schedels in enkele grotten in Zwitserland is ook goed te verklaren door verschuiving van los materiaal als de beren jaar op jaar maar steeds dezelfde gang doorliepen op weg naar hun winterslaaplek.

De oorzaak van het uitsterven van de holebeer is evenmin duidelijk. Dat prehistorische jagers daar iets mee te maken hebben gehad is niet aannemelijk. Het merendeel van de in Mixnitz gevonden beren is gewoon van ouderdom gestorven. Wel zijn er aanwijzingen dat ziekten aan het beendergestel een rol hebben gespeeld. Waarschijnlijk is, dat het veranderende klimaat en de daarmee veranderende flora – het voedsel van de beren – de meeste invloed heeft gehad.

Grotten en archeologie

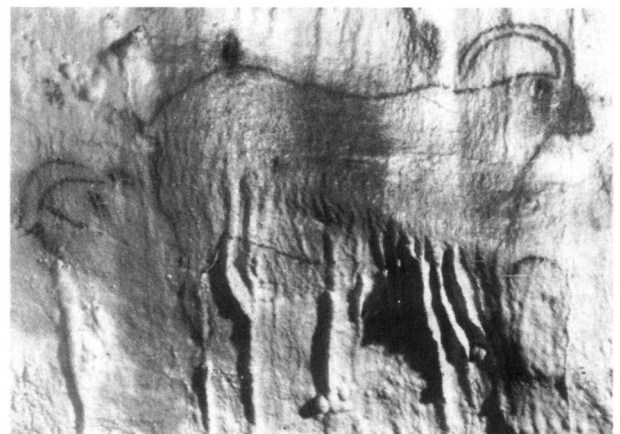
De relatie tussen grotten en mensen wordt officieel **antropospeleologie** genoemd. Hieronder valt het gebruik van grotten door de mens voor allerlei doelen, b.v. als schuilplaats, als therapieruimte bij de behandeling van astma, als sport- en recreatieobject (daarover verderop meer). Ook de studie van de rol die grotten hebben gespeeld in de mythologie, in sagen en legenden, wordt gerekend tot de antropospeleologie. De meeste aandacht is echter besteed aan de grot in de prehistorie, als plaats waar de prehistorische mens regelmatig vertoefde en z'n sporen heeft achtergelaten. De prehistorische mens leefde overigens niet in grotten, daarvoor is het verblijf te onaangenaam. Wel gebruikte hij b.v. ingangen als schuilplaats. Zoals al is opgemerkt bij het bewaard blijven van fossielen is het milieu in grotten gunstig voor de conservering van allerlei zaken. Dit geldt ook voor overblijfselen van de prehistorische mens. Zo is het merendeel van de vondsten van onze fossiele voorouders (o.a. *Australopithecus*, *Sinanthropus*, vele *Neanderthalers* en *Cro-Magnon*-mensen) in grotten gedaan. Ook vele gebruiksvoorwerpen van Neanderthalers en Cro Magnon-mensen zijn in grotten aangetroffen: vuurstenen werktuigen maar ook voorwerpen van been en ivoor.

Doordat de lagen in grotten veelal ongestoord zijn kunnen vrij nauwkeurige (relatieve) ouderdomsbepalingen worden gedaan.

Sinds 1878, het jaar waarin de Grotte Chabot (Gard, Frankrijk) voor de eerste maal graveringen op de wanden van de grot werden ontdekt, kennen we het bestaan van prehistorische wandkunst (art pariétal). Kunst op voorwerpen (art mobilier) was al veel langer bekend. Een jaar na Chabot werden de schilderijen in Altamira (Spanje) ontdekt. Deze zouden voor veel ophef zorgen, maar de echtheid ervan, en daarmee de echtheid van de prehistorische grotkunst in z'n totaliteit, werd pas in 1902 door de wetenschappelijke wereld erkend.

Over de grotkunst uit de Oude Steentijd is veel te doen geweest, en nog trouwens. Zo is er een heel scala van meningen over de functie van de afbeeldingen (schilderingen, graveringen, reliëfs), variërend van "l'art pour l'art" (de kunst vanwege de kunst, een zuiver esthetische uiting) tot de kunst als weergave van een religieus besef, verbonden met jacht- en vruchtbaarheidsmagie. Afb. 29.

De afbeeldingen geven ons daarover geen directe aanwijzingen en het is natuurlijk niet zonder risico's vergelijkingen te maken tussen afbeeldingen van 35.000 tot 10.000 jaar geleden en die van recent levende primitieve volkeren. Het gaat in het kader van dit artikel te ver uitvoerig op de grotkunst uit de Oude Steentijd in te gaan. Graag verwijs ik daarvoor naar het in juni a.s. bij Fibula-Van Dishoeck te verschijnen boek van Bert Schaap: Inleiding tot de grotkunst uit de Oude Steentijd.

afb. 29. Een voorbeeld van grotkunst: een schildering van twee steenbokken in de in 1952 ontdekte Grotte de Cougnac (Lot, Frankrijk). De prehistorische mens heeft bij het maken van dit kunstwerk fraai gebruik gemaakt van het reliëf van de wand, om zo de poten en de buikbehuizing te suggereren. De grote steenbok is 81 cm lang. De kunst in de grot van Cougnac dateert uit het Jong-Paleolithicum (het jongste gedeelte van de Oude Steentijd), tussen 40.000 en 10.000 jaar vC.